Deze handelwijze moet worden gevolgd wanneer de gevraagde nietigverklaring een te strenge sanctie voor de begane onregelmatigheid zou vormen, terwijl de toekenning van een vergoeding het best tegemoet komt aan de belangen van verzoeker en aan het dienstbelang.

In zaak 24/79,

D. N. OBERTHÜR, ambtenares bij de Commissie van de Europese Gemeenschappen, woonachtig te Sint-Stevens-Woluwe, te dezen vertegenwoordigd door M. Slusny, advocaat te Brussel, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van E. Arendt, advocaat aldaar, Centre Louvigny, 34/B/IV, rue Philippe II,

verzoekster,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, te dezen vertegenwoordigd door D. Sorasio, lid van de Juridische dienst, als gemachtigde, bijgestaan door D. Jacob, advocaat te Brussel, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij haar juridisch adviseur M. Cervino, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende een verzoek tot nietigverklaring van een bevorderingsprocedure voor de rang B 2 voor het jaar 1978, en van het besluit van de Commissie van 13 november 1978, waarbij de door verzoekster op 20 juli 1978 ingediende klacht werd afgewezen,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: A. O'Keeffe, kamerpresident, G. Bosco en T. Koopmans, rechters,

advocaat-generaal: H. Mayras
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop, de conclusies en de middelen en argumenten van partijen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en de schriftelijke behandeling

1. Dominique Noëlle Oberthür, geboren op 5 februari 1930, is van Franse nationaliteit en is sinds 1959 ambtenares bij de Commissie; zij is thans tewerkgesteld in het Directoraat-generaal VII Vervoer, bij het secretariaat van de directeur-generaal.

Sinds 1959 werd zij in verschillende diensten van de Commissie tewerkgesteld. Zij werd op 28 juni 1959 aangesteld als secretaresse in rang C 12 (overeenkomend met de huidige rang C 4) en was sinds 1 oktober 1966 werkzaam als beamte in de rang C 2; met ingang van 1 januari 1967 werd zij ingevolge een vergelijkend onderzoek bevorderd in de rang B 5. Bij besluit van 29 mei 1972 werd zij met ingang van 1 juni 1972 bevorderd tot het ambt van assistente in de rang B 3 en tewerkgesteld in directoraat-generaal VII-A-4 „Vervoer, sociale harmonisatie".

Vanaf 1 juni 1975 werd verzoekster voorlopig tewerkgesteld in de dienst Milieuzaken en consumentenbelangen; over haar definitieve tewerkstelling zou worden beslist na een proefperiode van zes maanden. Vervolgens werd zij per 1 oktober 1975 voorlopig tewerkgesteld in directoraat-generaal V-C „Werkgelegenheid en sociale zaken, Europees Sociaal Fonds", aanvankelijk eveneens voor een proefperiode van zes maanden. Bij besluit van 29 november 1976, gerectificeerd bij besluit van 13 december 1978, werd verzoekster tenslotte vanaf 1 december 1976 opnieuw tewerkgesteld bij het directoraat-generaal VII, doch nu bij het secretariaat van de directeur-generaal. Dit besluit maakte tevens een einde aan het voorlopige karakter van haar vroegere tewerkstellingen. Verzoekster aanvaardde overigens pas in april 1977 haar ambt in directoraat-generaal VII, omdat voor haar moeilijk een bureau zonder airconditioning kon worden gevonden. De talrijke wijzigingen in de tewerkstelling van verzoekster zijn immers te wijten aan een vrij oude kwaal, die overigens haar werkkracht niet aantast, maar waardoor zij niet in een ruimte met klimaatregeling kan werken. Daarom diende verzoekster een kantoor te krijgen in een gebouw met normale verluchting.

2. In 1978 werd verzoekster ingeschreven op de lijst van ambtenaren die de in artikel 45, lid 1, van het Ambtenarenstatuut vereiste minimumdiensttijd voor bevordering van de rang B 3 naar de rang B 2 hadden; deze lijst werd gepubliceerd in de Mededelingen van de administratie nr. 191 van 10 maart 1978. Uit de Mededelingen van de administratie nr. 196 van 26 april 1978 kon zij evenwel opmaken dat zij, anders dan drie andere ambtenaren van directoraat-generaal VII, niet door haar directeur-generaal was voorgedragen bij het inzake bevordering in de rang B 2 bevoegde bevorderingscomité. Op de door het bevorderingscomité opgestelde en in de Mededelingen van de administratie nr. 205 van 17 juli 1978 gepubliceerde ontwerplijst van ambtenaren die het meest voor bevordering in aanmerking kwamen, evenals op de lijst van bij besluit van het tot aanstelling bevoegde gezag tot de rang B 2 bevorderde ambtenaren, gepubliceerd in de Mededelingen van de administratie nr. 208 van 23 augustus 1978, kwam vervolgens slechts één enkele ambtenaar van het directoraat-generaal VII voor.

3. Op 20 juli 1978 diende verzoekster een klacht in de zin van artikel 90 van het Ambtenarenstatuut in, op grond dat zij niet was voorgedragen noch in overweging genomen als iemand die het meest voor bevordering in de rang B 2 in aanmerking kwam. Zij voegde bij de klacht een vergelijkend overzicht van sommige van haar kwaliteiten en die van haar bevorderde collega.

Nadat zij bij brief van 13 november 1978 in kennis was gesteld van de weigering van de Commissie, gevolg te geven aan haar klacht, heeft verzoekster op 30 november 1978 een brief geschreven aan het met personeelszaken belaste lid van de Commissie, om diens aandacht te vestigen op enkele aspecten van het gerezen probleem. Het lid van de Commissie antwoordde hierop in een schrijven van zijn kabinet van 1 december 1978, dat hij acte had genomen van haar opmerkingen.

4. Op 2 februari 1979 stelde verzoekster het onderhavige beroep in, dat op 9 februari 1979 ter griffie werd ingeschreven.

Het Hof (Eerste kamer) heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

In haar verzoekschrift concludeert *verzoekster* dat het den Hove behage:

— „de bevorderingsprocedure voor de rang B 2 van de ambtenaren genoemd op blz. 5 van de ‚Mededelingen van de administratie nr. 208' van 23 augustus 1978, nietig te verklaren, en wel ten aanzien van alle fasen van de procedure, met name het advies van het Bevorderingscomité en de besluiten van het tot de aanstelling bevoegde gezag;

— de uitdrukkelijke afwijzing van verzoeksters klacht door de Commissie d.d. 13 november 1978 nietig te verklaren;

— de wederpartij te verwijzen in de kosten van het geding."

In repliek concludeert verzoekster bovendien dat het den Hove behage:

— „de wederpartij overlegging te gelasten van:

a) de tabel waarvan het Bevorderingscomité gebruik heeft gemaakt, en

b) de stukken betreffende het besluit van het tot aanstelling bevoegde gezag met het oog op de betwiste bevorderingen;

— getuigenbewijs te gelasten van het navolgende feit:

tijdens een van de bijeenkomsten van het Bevorderingscomité werd de naam van verzoekster, evenals die van andere voor bevordering in aanmerking komende maar niet voorgedragen ambtenaren genoemd, maar werd haar dossier niet vergeleken met dat van de voorgedragen ambtenaren.

Verzoekster stelt R. Vork, vertegenwoordiger van het personeel, als getuige voor."

Verweerster concludeert dat het den Hove behage.

— „het beroep ongegrond te verklaren;

— verzoekster in de kosten van het geding te verwijzen."

III — Middelen en argumenten van partijen

In haar verzoekschrift voert *verzoekster* twee middelen aan, die berusten op schending van artikel 45, lid 1, van het Statuut, en een derde middel, ontleend aan schending van artikel 24, in fine, van het Statuut. Met een beroep op artikel 42, paragraaf 2, van het reglement voor de procesvoering, heeft zij bovendien in repliek nog twee nieuwe middelen voorgedragen die berusten op schending van artikel 25 van het Statuut.

A — Het eerste middel

Verzoekster betoogt ten eerste dat het besluit tot bevordering van andere ambtenaren in de rang B 2, voor zover dit werd genomen vóór haar klacht van 20 juli 1978, in strijd is met artikel 45, lid 1, van het Statuut. De onderlinge vergelijking van de verdiensten van de ambtenaren werd immers niet met kennis van zaken verricht aangezien het tot aanstelling bevoegde gezag het bij verzoeksters klacht gevoegde vergelijkend overzicht niet had onderzocht. In dit overzicht heeft verzoekster aangetoond dat zij, wat betreft de in aanmerking te nemen criteria (diensttijd, beroepsopleiding en -ervaring, publikaties), over betere schriftelijke bewijsstukken beschikte dan mevrouw S., de enige kandidate van directoraat-generaal VII die naar de rang B 2 werd bevorderd.

Verweerster merkt op dat dit middel elke grond mist. Het op 23 augustus 1978 bekend gemaakte besluit van het tot aanstelling bevoegde gezag werd immers na 20 juli 1978 genomen, zodat de Commissie vóór de datum van het besluit over het vergelijkend overzicht beschikte.

Subsidiair merkt verweerster nog op dat het middel evenmin gegrond zou zijn indien het tot aanstelling bevoegde gezag het betwiste besluit vóór de indiening van de klacht had genomen. Alle in het door verzoekster opgestelde vergelijkend overzicht voorkomende gegevens staan immers veel volledíger vermeld in de persoonsdossiers van de voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren; deze dossiers staan ter beschikking van het Bevorderingscomité en van het tot aanstelling bevoegde gezag.

Met betrekking tot de bewering van verzoekster dat „haar schriftelijke bewijsstukken beter zijn dan die van mevrouw S.", wijst verweerster op de discretionaire bevoegdheid waarover het tot aanstelling bevoegde gezag krachtens artikel 45, lid 1, van het Statuut beschikt (arrest van 8 juli 1965 en conclusie van advo-

caat-generaal Roemer in de zaken 27 en 30/64, Fonzi, Jurispr. 1965, blz. 705 en 735). De door verzoekster gehanteerde criteria zijn hoe dan ook niet de enige die in aanmerking moeten worden genomen; zij miskent met name het belang dat moet worden gehecht aan de voorstellen van de directoraten-generaal (zie conclusie van advocaat-generaal Reischl in zaak 62/75, De Wind, Jurispr. 1976, blz. 1180).

Met betrekking tot de vergeleken gegevens die verzoekster aanhaalt, wijst verweerster op het feit dat mevrouw S. reeds ad interim een ambt in de rang B 3 heeft bekleed, evenals de langere diensttijd in de categorie B en op de beroepservaring van die kandidate. Zij concludeert daaruit dat het voorstel van directoraat-generaal VII dat werd bekrachtigd door het Bevorderingscomité en ten uitvoer gelegd door het tot aanstelling bevoegde gezag, in geen geval een kennelijke fout noch misbruik van bevoegdheid vormt.

In repliek betoogt *verzoekster* dat de lijst van de ambtenaren die het meest voor bevordering in aanmerking kwamen, wel degelijk vóór de indiening van haar klacht was vastgesteld. Met betrekking tot de bevordering zelf geeft zij toe dat formele besluiten van het tot aanstelling bevoegde gezag natuurlijk na 20 juli 1978 kunnen zijn genomen, ofschoon de wederpartij de datum van de eigenlijke beslissingen niet bekend maakt. Zij betoogt evenwel dat de Commissie bij wie zij op 20 juli 1978 een klacht had ingediend, het vergelijkend overzicht niet ernstig genoeg in overweging heeft genomen, terwijl een zo belangrijk besluit als een bevordering toch door een volledig onderzoek van de desbetreffende schriftelijke bewijsstukken moet worden voorafgegaan (Arrest van 19 maart 1964 in zaak 27/63, Raponi, Jurispr. 1964, blz. 264). Het argument dat de gegevens in verzoeksters vergelijkend overzicht „veel volledíger in de persoonsdossiers voorkomen" mist feitelijke grondslag; verzoekster biedt aan, te bewijzen dat haar geval ten gronde zelfs niet werd onderzocht.

In casu heeft het Bevorderingscomité geen gebruik gemaakt van het bevorderingsrooster waarvan de Commissie een model ter beschikking had gesteld. Het Comité heeft zich immers ofwel gehouden aan de voorstellen van de directeuren-generaal, ofwel onthouden van een onderzoek naar verzoeksters geval doordat het meest recente beoordelingsrapport ontbrak.

Met betrekking tot de functie van het advies van de directeuren-generaal bij het vergelijkend onderzoek van de verdiensten van de kandidaten, merkt verzoekster op dat dit advies in overweging kan worden genomen, maar dat het beoordelingsrapport, ofschoon in zekere opzichten beperkt, een onmisbaar instrument is en de hoeksteen blijft bij de beoordeling door het tot aanstelling bevoegde gezag.

Verzoekster beklemtoont dat tussen haar en de bevorderde kandidate geen persoonlijke vete bestaat. Uitsluitend omdat voor directoraat-generaal VII kennelijk slechts één ambt ter beschikking was, zag zij zich genoopt haar schriftelijke bewijsstukken met die van mevrouw S. te vergelijken.

Ten aanzien van de door verweerster genoemde vergeleken gegevens meent verzoekster dat het ingevolge artikel 45 van het Statuut niet vereist is, rekening te houden met een tijdelijk ambt of een

vaste aanstelling in de rang B 5 circa vijftien jaar vóór de litigieuze bevordering.

Voorts verwijt zij verweerster dat deze stilzwijgend voorbij gaat aan het feit dat verzoekster een diploma heeft behaald. Verweerster maakt daarentegen wel melding van de ervaring van mevrouw S. in het bibliotheekwezen, doch laat daarbij het werk dat verzoekster sinds 1967 in de Centrale Bibliotheek en de Centrale Documentatiedienst, evenals in haar later functies heeft verricht, buiten beschouwing.

In dupliek bevestigt *verweerster* dat het besluit van het tot aanstelling bevoegde gezag betreffende de bevorderingen in de rang B 2 op 24 juli 1978 werd genomen, zodat het aangevoerde middel ongegrond is, aangezien de klacht op 20 juli 1978 werd ingediend. Verzoekster heeft in repliek voor het eerst betoogd dat in werkelijkheid de „lijst van de ambtenaren die het meest voor bevordering in aanmerking komen", om dezelfde redenen een inbreuk vormt op artikel 45, lid 1, van het Statuut. Dit argument kan niet slagen, daar het gaat om een nieuw middel in de zin van artikel 42, paragraaf 2, van het reglement voor de procesvoering.

Subsidiair merkt verweerster op dat een klacht ingediend overeenkomstig artikel 90 van het Statuut geen schorsende werking heeft en dat het tot aanstelling bevoegde gezag niet gehouden is het vraagstuk van de bevordering van verzoekster te bezien aan de hand van het door haar ingediende vergelijkend overzicht.

Op het argument dat het geval van verzoekster niet ten gronde is onderzocht, antwoordt de Commissie dat in werkelijkheid „het Comité de positie van alle voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren heeft onderzocht en daarbij bijzondere aandacht heeft besteed aan degenen die, ongeacht of zij waren voorgedragen of niet, de in de leeftijdsgrenzen bepaalde maximumleeftijden hadden overschreden" [1].

Uit het betoog van verzoekster kan overigens niet worden opgemaakt wat zij bedoelt met „rooster"; het Bevorderingscomité beschikte bij zijn werkzaamheden over „richtlijnen" die slechts indicatief zijn en een aantal criteria inhouden [1].

Met betrekking tot de door verzoekster uiteengezette redenen voor het opstellen van een vergelijkend overzicht, merkt verweerster op dat de bevordering naar de rang B 2 een bevordering binnen de loopbaan is, waarbij niet aan elk directoraat-generaal een beperkt aantal ambten wordt toegewezen. Er bestaat dus geen „concurrentie" tussen de voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren van eenzelfde directoraat-generaal. Zo gezien is het overgelegde vergelijkend overzicht van geen belang.

Wat de relevantie van de langere diensttijd van mevrouw S. betreft, meent verweerster dat een tijdelijke tewerkstelling in een hogere functie de betrokkene wel geen aanspraak op een andere indeling geeft, maar toch „met het oog op een eventuele bevordering in aanmerking kan worden genomen" (Arresten van 17 december 1964, zaak 102/63, Boursin, Jurispr. 1964, blz. 1413; van 16 juni 1971, zaak 77/70, Prelle, Jurispr. 1971, blz. 561; van 12 juli 1973, zaak 28/72, Tontodonati, Jurispr. 1973, blz. 779; van 19 maart 1975, zaak 189/73, Van Reenen, Jurispr. 1975, blz. 445, en van 11 mei 1978, zaak 25/77, De Roubaix, Jurispr. 1978, blz. 1081). Artikel 45, lid 1, van

1 — „Richtlijnen van het Bevorderingscomité — categorie B — begrotingsjaar 1978".

het Statuut sluit evenmin uit dat met de diensttijd in een categorie rekening wordt gehouden.

B — Tweede middel

Verzoekster betoogt dat het litigieuze besluit nog om twee andere redenen inbreuk maakt op artikel 45, lid 1, van het Statuut:

a) het Bevorderingscomité noch het tot aanstelling bevoegde gezag werd ter kennis gebracht dat verzoekster ter afsluiting van haar studie een scriptie heeft geschreven over: „L'utilisation des déchets en construction routière";

b) het Bevorderingscomité noch het tot aanstelling bevoegde gezag was op de hoogte van het op 2 maart 1978 opgestelde beoordelingsrapport van verzoekster over de periode van 1 juni 1975 tot 30 juni 1977, terwijl het Bevorderingscomité bij de andere voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren wel over het beoordelingsrapport over deze periode beschikte.

ad a) *Verweerster* antwoordt allereerst dat zich in het personeelsdossier van verzoekster, waarover het Bevorderingscomité en het tot aanstelling bevoegde gezag konden beschikken, twee aan verzoekster gerichte brieven bevonden met betrekking tot haar scriptie.

Verzoekster betwijfelt of deze brieven zich wel in het dossier bevonden op het ogenblik dat het Comité en het tot aanstelling bevoegde gezag daarvan kennis dienden te nemen.

In dupliek preciseert *verweerster* dat verzoekster de bedoelde brieven eerst op 20 februari 1979, dat wil zeggen nadat zij haar beroep had ingesteld, aan de administratie heeft afgegeven.

ad b) *Verweerster* erkent ten eerste dat het bedoelde beoordelingsrapport — dat volgens verzoekster op 2 maart 1978 was opgesteld — niet beschikbaar was tijdens de eerste bijeenkomst van het Bevorderingscomité op 23 mei 1978. Dit was te wijten aan de talrijke wijzigingen in de tewerkstelling van verzoekster, met het oog op haar zwakke gezondheidstoestand, waardoor het moeilijk was een tewerkstelling te vinden die zowel in het dienstbelang als medisch verantwoord was.

In haar repliek beklemtoont *verzoekster* dat een vergelijkend onderzoek zo goed als onmogelijk was wegens het ontbreken van bedoeld beoordelingsrapport.

Volgens verzoekster rechtvaardigen de wijzigingen in haar tewerkstelling niet de ontoelaatbare vertraging bij het opstellen van het betrokken beoordelingsrapport. De Gids voor de Beoordeling regelt op dat punt alle mogelijke situaties en het probleem had gemakkelijk kunnen worden opgelost indien de betrokken personen blijk hadden gegeven van enige goede wil. Verzoekster houdt in dit verband staande dat het in directoraat-generaal V opgestelde rapport niet werd doorgezonden aan directoraat-generaal VII als gevolg van de weigering van een zekere ambtenaar die jegens haar persoonlijk wrok koestert; zij verzoekt het Hof te dezen de passend geachte maatregel van instructie te nemen.

Verweerster beklemtoont dat niet kan worden geduld dat sommige ambtenaren zonder ook maar een begin van bewijs in hun eer en goede naam worden aangetast.

Voorts meent zij dat, mede gezien de gegevens waarover het Bevorderingscomité beschikte, het ontbreken van het be-

wuste beoordelingsrapport niet beslissend kan worden geacht. In het verslag van de eerste bijeenkomst van het Comité worden deze gegevens opgesomd. Verweerster verwijst in dit verband naar het arrest van het Hof van 12 oktober 1978 (zaak 86/77, Ditterich, Jurispr. 1978, blz. 1855), waarin het Hof overwoog:

„— dat, al deze factoren in aanmerking genomen, de door verzoeker aangevoerde omstandigheid dat zijn persoonsdossier incompleet was daar het niet de beoordelingsrapporten over de jaren 1971-1973 en 1973-1975 bevatte, geen grond kan bieden voor de conclusie dat de litigieuze bevorderingslijst in strijd met artikel 45 van het Statuut tot stand is gekomen;

— dat zelfs als die beoordelingsrapporten ontbraken, de leden van de verschillende comités in feite alle gelegenheid hadden om inlichtingen in te winnen over de factoren die bij een onderlinge vergelijking van de verdiensten een rol moeten spelen." (r.o. 18 en 19).

Verzoekster betwist de relevantie van dit arrest in het onderhavige geding. De toestand waarover zij zich beklaagt verschilt sterk van die in zaak 86/77. Overigens miskent verweerster het feit dat van de „keuzebevoegdheid", waarover het tot aanstelling bevoegde gezag beschikt, slechts gebruik kan worden gemaakt mits aan twee voorwaarden wordt voldaan: een onderlinge vergelijking van de verdiensten van de ambtenaren en een onderzoek van de hen betreffende beoordelingsrapporten.

Na onderstreept te hebben dat binnen het Bevorderingscomité een onderlinge vergelijking van de verdiensten van de ambtenaren heeft plaatsgehad, antwoordt *verweerster* in hoofdzaak dat, waar het ontbreken van beoordelingsrapporten niet de nietigverklaring van de door het Bevorderingscomité opgestelde ontwerplijst kan meebrengen, zulks evenmin het geval kan zijn met de vervolgens door het tot de aanstelling bevoegde gezag vastgestelde lijst en met het latere bevorderingsbesluit.

C — Derde middel

Verzoekster beroept zich op schending van artikel 24 in fine van het Statuut doordat het Bevorderingscomité, noch het tot aanstelling bevoegde gezag acht heeft geslagen op de studies die zij met het oog op haar bijscholing gedurende zes jaar heeft gevolgd en die zij in 1975 heeft afgesloten met het diploma bibliothecaresse en documentaliste.

Verweerster stelt in de eerste plaats dat dit middel feitelijke grondslag mist, aangezien de fotokopie van het diploma zich in het persoonsdossier bevindt. In dit verband herinnert *verzoekster* eraan dat het juiste tijdstip waarop sommige documenten bij haar persoonsdossier werden gevoegd, moeilijk kan worden nagegaan. In dupliek heeft *verweerster* gepreciseerd dat de brief van 25 augustus 1976 van de instelling waar verzoekster heeft gestudeerd, waarin wordt bevestigd dat zij een diploma heeft behaald, eerst op 8 februari 1979, dat wil zeggen op de dag waarop het beroep werd ingesteld, aan de administratie werd afgegeven.

In haar verweerschrift verwijst *verweerster* overigens nog naar de navolgende opmerking in het beoordelingsrapport van verzoekster over de periode 1971-1973:

„De betrokkene beschikt over een toereikende opleiding om de haar toevertrouwde taken te vervullen. Zij zet zich overingens in om haar opleiding te vervolledigen."

Verzoekster repliceert dat deze formulering niets zegt over het behaalde diploma dat vanzelfsprekend had moeten worden vermeld in het beoordelingsrapport over de periode 1975-1977 dat zich niet onder

de beschikbare stukken bevond. Voor het overige is zij het met verweerster eens dat artikel 24 in fine niet zo moet worden uitgelegd dat aan diploma's absolute voorrang moet worden verleend boven beroepservaring en boven de aard van de uitgeoefende functies. Zij meent evenwel dat het even onaanvaardbaar is er helemaal geen rekening mee te houden. Van het Bevorderingscomité en van het tot aanstelling bevoegde gezag mag in zo'n geval tenminste worden verwacht dat zij hun keuze met specifieke redenen motiveren.

D — Nieuwe middelen

Met een verwijzing naar de overgelegde stukken, met name bijlage 23 bij het verweerschrift, en met een beroep op artikel 42, paragraaf 2 van het reglement voor de procesvoering, brengt verzoekster twee nieuwe middelen naar voren waarmee zij poogt aan te tonen dat artikel 25 van het Statuut werd geschonden.

Deze middelen hebben met name betrekking op de toepassing van de navolgende bepalingen:

— Punt 6 van de „Algemene uitvoeringsbepalingen betreffende de procedure voor bevordering binnen de loopbaan . . .", dat luidt als volgt:

„6. Bij hun werkzaamheden dienen de Comités bovendien te beschikken over de benodigde budgettaire gegevens voor het opstellen van de ontwerplijsten van ambtenaren die het meest voor bevordering in aanmerking komen.

Het aantal op deze ontwerplijsten in te schrijven ambtenaren ligt voor elke rang ongeveer 25 % hoger dan de verwachte bevorderingsmogelijkheden.

De Comités kunnen evenwel in een met redenen omkleed voorstel een aantal ambtenaren voordragen dat meer of minder afwijkt van de verwachte bevorderingsmogelijkheden."

— Punt 3.b. van de „Richtlijnen van het Bevorderingscomité — categorie B — voor het begrotingsjaar 1978" dat luidt als volgt:

„3. Hierna volgen de door het Comité vastgestelde principiële richtlijnen voor 1978.

3.b. *In de rang B 2*

3.b.1. het overschot van de lijst van 1977;

3.b.2. 48 jaar of ouder en in beginsel ten minste 4 jaar diensttijd in de huidige rang;

3.b.3. tussen 37 en 48 jaar en ten minste 4 jaar diensttijd in de huidige rang;

3.b.4. ongeveer 15 % van de te bevorderen ambtenaren van de rang B 3, die ofwel jonger zijn dan 37 jaar ofwel die leeftijd hebben bereikt maar een diensttijd van minder dan 4 jaar in hun huidige rang bezitten, mits zij bij voorrang werden voorgedragen."

De ontvankelijkheid van de nieuwe middelen

Met een beroep op artikel 42, paragraaf 1, van het reglement voor de procesvoering, betwist *verweerster* de ontvankelijkheid van deze middelen op grond dat zij berusten op juridische en feitelijke gege-

vens waarvan verzoekster reeds vóór het instellen van haar beroep kennis droeg.

De „Algemene Uitvoeringsbepalingen ..." zijn in casu gepubliceerd in de Mededelingen van de administratie nr. 42 van 10 mei 1975. De „Richtlijnen van het Comité ..." komen voort uit de „Guide d'Orientation", die op 24 november 1976 door de Commissie werd vastgesteld en bekendgemaakt in de Mededelingen van de Administratie nr. 132 van 10 januari 1977.

Het eerste nieuwe middel

Verzoekster herinnert aan de bevoegdheid van het Bevorderingscomité om in de vast te stellen lijst 25 % meer ambtenaren op te nemen van „het voor bevordering beschikbaar aantal ambten." Zij verwijst te dezen naar de statistiek op blz. 9 van de Mededelingen van de Administratie nr. 205 van 23 augustus 1978, die berust op punt 6 van de voornoemde „Algemene uitvoeringsbepalingen ..." Zij leidt daaruit af dat het Comité haar op zijn lijst van voorgestelde ambtenaren had kunnen plaatsen.

Verzoekster beroept zich in dit verband op artikel 25 van het Statuut en betoogt dat het Bevorderingscomité, door geen gebruik te maken van deze bevoegdheid, een voor haar bezwarende nalatigheid heeft begaan. Daar het Comité anderzijds niet de redenen voor zijn besluit aangaf, is het voor het Hof onmogelijk deze te onderzoeken, en met name vast te stellen of er geen sprake was van miskenning van het dienstbelang of misbruik van bevoegdheid.

Verweerster acht het middel ongegrond. Zij beklemtoont dat het Comité te dezen over een discretionaire bevoegdheid beschikt en merkt bovendien op dat verzoekster op generlei wijze aannemelijk maakt dat, indien het Comité van deze mogelijkheid gebruik had gemaakt, verzoekster onder de tien ambtenaren zou zijn geweest die zijn gekozen uit de tweehonderd negenentwintig voor bevordering in aanmerking komende, maar niet op de ontwerplijst vermelde ambtenaren.

Verzoekster beroept zich ook ten onrechte op schending van artikel 25, tweede alinea, van het Statuut, omdat deze bepaling uitsluitend op individuele besluiten betrekking heeft.

Bovendien meent verweerster dat het voorgedragen middel hoe dan ook niet kan worden ontvangen; door aan het tot aanstelling bevoegde gezag een ontwerplijst voor te leggen waarop een aantal ambtenaren voorkomt gelijk aan het aantal in de begroting voorziene bevorderingen, heeft het Bevorderingscomité de discretionaire bevoegdheid van het tot aanstelling bevoegde gezag beperkt; dit kan niet als bezwarend voor verzoekster worden aangemerkt.

Het tweede nieuwe middel

Verzoekster betoogt dat indien de voornoemde, door het Bevorderingscomité vastgestelde „Richtlijnen" waren toegepast, haar naam op de door het Bevorderingscomité voorgestelde lijst had moeten voorkomen. Zij had immers onder de regel in punt 3.b. moeten vallen aangezien zij op 5 februari 1930 is geboren en dus op het ogenblik van de eerste bijeenkomst van het Bevorderingscomité 48 jaar was. Bovendien had zij meer dan 4 jaar diensttijd in haar rang zodat in elk geval de regel van 3.b.3. op haar van toepassing had moeten zijn. Gesteld al dat het Bevorderingscomité niet gebonden was aan zijn eigen richtlijnen en dus niet gehouden aan de regel: *patere legem,* dan

nog had het de redenen moeten vermelden waarom het van deze richtlijnen afweek. Door dit niet te doen heeft het verzoekster benadeeld en artikel 25 van het Statuut geschonden.

Daar het Comité niet de redenen voor zijn besluit aangeeft, is het voor het Hof voorts onmogelijk deze te onderzoeken en met name vast te stellen of er geen sprake is van miskenning van het dienstbelang of misbruik van bevoegdheid.

Verweerster antwoordt hierop dat de aangehaalde bepalingen deel uitmaken van de „guide d'orientation", waarvan de benaming al genoegzaam aantoont dat het om soepele en niet bindende richtlijnen gaat. Zij beklemtoont voorts dat verzoekster ten onrechte beweert dat de richtlijnen van het Comité in punt 3.b.2. en 3.b.3 niet werden toegepast. Het geval van verzoekster die achtenveertig jaar oud was en meer dan vier jaar diensttijd had in haar rang, werd juist bijzonder zorgvuldig onderzocht — evenals dat van alle andere ambtenaren die de in de leeftijdschalen aangehouden maximumleeftijd overschreden; dat blijkt uit het verslag van de werkzaamheden van het Bevorderingscomité. Het geval van mejuffrouw Oberthür moet evenwel niet aan de hand van het criterium van punt 3.b.3. worden bezien want zij was op dat ogenblik al achtenveertig jaar.

Artikel 25 van het Statuut heeft overigens alleen betrekking op de motivering van individuele besluiten. Bovendien meent verweerster dat het Bevorderingscomité „... niet gehouden is zijn besluiten te motiveren ten aanzien van niet op de ontwerplijst voorgedragen ambtenaren, voor wie de overwegingen van een zodanige motivering overigens wellicht schadelijk zouden kunnen zijn (Arresten in zaak 21/68, Huybrechts, Jurispr. 1969, blz. 85, met name blz. 97, r.o. 19, en in zaak 90/71, Bernardi, Jurispr. 1972, blz. 603, met name blz. 609).

E — Voorbehoud

In repliek heeft *verzoekster* een voorbehoud gemaakt betreffende de regelmatige samenstelling van het Bevorderingscomité, met name ten aanzien van de naleving van het voorschrift dat de leden van het Bevorderingscomité voor de rang B 2 tenminste van de rang A 4 moeten zijn. Verweerster zou niet hebben aangetoond dat de procedure op dit punt een regelmatig verloop heeft gekend.

Verweerster acht deze stap van verzoekster bevreemdend, en wel om drie redenen:

a) Waar het voordragen van nieuwe middelen in de loop van het geding niet geoorloofd is, geldt dit verbod à fortiori voor een in repliek gemaakt voorbehoud, dat in zekere zin een potentieel middel vormt waarvan niet met zekerheid vaststaat op welk ogenblik verzoekster het formeel zal aanvoeren.

b) Het gemaakte voorbehoud is ook verwonderlijk gezien het feit dat de samenstelling van het Bevorderingscomité voor de categorie B werd bekendgemaakt in de „Mededelingen van de administratie" nr. 198 van 11 mei 1978, en dat verzoekster daarvan reeds lang vóór het instellen van haar beroep kennis droeg.

c) Tenslotte is het voorbehoud verrassend inzoverre daarin wordt gesteld dat verweerster dient aan te tonen dat het Bevorderingscomité regelmatig

was samengesteld; er wordt aan herinnerd dat het in werkelijkheid aan verzoekster staat te bewijzen dat het Comité onregelmatig was samengesteld en dat deze onregelmatigheid voor haar nadelig kon zijn.

F — Gevraagde maatregelen

Verzoekster vordert nietigverklaring van de gehele bevorderingsprocedure voor de rang B 2 voor het begrotingsjaar 1978.

Verweerster meent dat, ingeval het beroep gegrond zou worden verklaard, een dergelijke nietigverklaring de bevorderde ambtenaren een nadeel zou berokkenen dat alles bijeen genomen in geen verhouding staat tot de schade die verzoekster heeft geleden, en dat voor de bescherming van haar rechten passender middelen kunnen worden gevonden (zie met betrekking tot de vergelijkende onderzoeken de arresten van 4 december 1975, zaak 31/75, Costacurta, Jurispr. 1975, blz. 1563, inzonderheid blz. 1572, r.o. 17; 30 november 1978, zaken 4, 19 en 28/78, Salerno, Jurispr. 1978, blz. 2403 inzonderheid blz. 2418, r.o. 35; 5 april 1979, zaak 117/78, Orlandi, Jurispr. 1979, blz. 1613, inzonderheid blz. 1622, r.o. 25).

In repliek meent *verzoekster* dat haar enkel door de nietigverklaring van de bevorderingen genoegdoening kan worden verschaft. Overigens heeft de nietigverklaring van bevorderingen niet dezelfde gevolgen als de nietigverklaring van het resultaat van een vergelijkend onderzoek. Bij een bevordering kan het tot aanstelling bevoegde gezag alle voorgedragen ambtenaren opnieuw benoemen, want elk jaar komen er nieuwe posten vrij; in het andere geval zou het vergelijkend onderzoek opnieuw moeten plaatsvinden met alle risico's van dien voor de geslaagden.

Verweerster antwoordt hierop dat de nietigverklaring van het bevorderingsbesluit de veertig betrokken ambtenaren in werkelijkheid ernstige schade zou berokkenen, aangezien hun overgang naar de rang B 2 daardoor met ten minste twee jaar zou worden vertraagd.

Daar komt nog bij dat weliswaar elk jaar tot nieuwe bevorderingen wordt besloten, maar dat ook ieder jaar nieuwe ambtenaren de minimum-diensttijd bereiken waardoor zij op de lijst van voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren kunnen worden geplaatst.

G — Bewijsmiddelen

In repliek heeft *verzoekster* de produktie van een aantal volgens haar ontbrekende stukken gevorderd, met name

— het „bevorderingsrooster" waaraan zij in haar repliek bij de behandeling van het eerste middel heeft gerefereerd, en

— het document betreffende het besluit van het tot aanstelling bevoegde gezag.

Verzoekster biedt tenslotte getuigenbewijs aan van de belangrijkste gebeurtenissen die zich tijdens de bijeenkomsten van het Bevorderingscomité hebben afgespeeld.

Verweerster legt het besluit van 24 juli 1978 van het tot aanstelling bevoegde gezag over, betreffende de bevordering van ambtenaren in de rangen B 2 en B 4. Zij ontkent dat er een „rooster" zou bestaan, maar verwijst naar de „Algemene uitvoeringsbepalingen betreffende de procedure voor bevordering binnen de loopbaan . . ." en naar de „guide d'orien-

tation", die op 24 november 1976 door de Commissie werd vastgesteld en bekend gemaakt in de Mededelingen van de administratie nr. 132 van 10 januari 1977.

Zij wijst eveneens het aanbod tot getuigenbewijs af op grond dat het onvoldoende zou zijn gepreciseerd.

IV — Mondelinge behandeling

Partijen zijn ter terechtzitting van 28 februari 1980 in hun pleidooien gehoord.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 27 maart 1980 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij verzoekschrift van 8 februari 1979, 's anderendaags ingekomen ten Hove, heeft verzoekster nietigverklaring gevorderd van de bevorderingsprocedure voor de rang B 2, tot besluit waarvan de Commissie de ambtenaren wier namen staan vermeld in de „Mededelingen van de administratie nr. 208" van 23 augustus 1978, heeft bevorderd, alsmede nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 13 november 1978 tot afwijzing van verzoeksters klacht betreffende deze bevorderingen.

2 In het kader van de bevorderingsprocedure voor het jaar 1978 was de naam van verzoekster opgenomen in de lijst van ambtenaren die over de vereiste minimumdiensttijd beschikten om overeenkomstig artikel 45, lid 1, van het Ambtenarenstatuut van de rang B 3 naar de rang B 2 te worden bevorderd. Later werd zij evenwel, anders dan drie andere ambtenaren van het directoraat-generaal VII waartoe ook zij behoorde, door haar directeur-generaal niet bij het Bevorderingscomité voorgedragen. Van deze drie ambtenaren werd slechts één enkele door het Bevorderingscomité in aanmerking genomen en vermeld onder de veertig ambtenaren die het meest voor bevordering in aanmerking kwamen. De lijst van door het tot aanstelling bevoegde gezag in de rang B 2 bevorderde ambtenaren kwam overeen met die van het Bevorderingscomité.

3 In haar hiertegen ingediende klacht maakte verzoekster een vergelijking tussen haar eigen verdiensten en die van haar bevorderde collega, en leidde daaruit af dat zij, meer dan deze laatste, recht had op bevordering in de rang B 2. In haar verzoekschrift verwijt verzoekster het Bevorderingscomité en het

tot aanstelling bevoegde gezag geen serieus vergelijkend onderzoek te hebben verricht naar de kwaliteiten van beide betrokken ambtenaren.

4 In haar conclusies voert verzoekster drie middelen aan. Het Hof zal eerst het tweede middel bezien, dat berust op schending van artikel 45, lid 1, van het Ambtenarenstatuut. Dit artikel bepaalt onder meer dat bevordering uitsluitend geschiedt bij keuze uit die ambtenaren welke reeds een minimumdiensttijd in hun rang hebben, na een onderzoek waarbij de verdiensten der ambtenaren die voor bevordering in aanmerking komen, alsmede de beoordelingsrapporten die over hen zijn uitgebracht, onderling worden vergeleken.

5 Volgens verzoekster werd deze bepaling in twee opzichten geschonden: in de eerste plaats droegen het Bevorderingscomité en het tot aanstelling bevoegde gezag er geen kennis van dat verzoekster tot besluit van haar studie bibliografie een werkstuk had geschreven; bovendien hadden deze beide organen geen kennis genomen van verzoeksters beoordelingsrapport over de periode 1975-1977, terwijl zij wel beschikten over de beoordelingsrapporten over deze periode van de andere voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren.

6 Met betrekking tot het beoordelingsrapport over de periode 1975-1977, beweert verzoekster dat een dergelijk rapport op 2 maart 1978 door haar hiërarchieke meerderen werd opgesteld. De Commissie heeft dit betwist. Zij heeft opgemerkt dat het beoordelingsrapport van verzoekster over de bedoelde periode op het ogenblik dat het Bevorderingscomité bijeen kwam nog niet was opgesteld en dat mitsdien het rapport niet ter beschikking van het Bevorderingscomité noch van het tot de aanstelling bevoegde gezag had kunnen worden gesteld. Tijdens de mondelinge behandeling heeft de Commissie evenwel erkend dat een als „beoordelingsrapport" bestempeld document dat betrekking had op verzoekster in maart 1978 was opgesteld; dit document zou evenwel niet ondertekend zijn door de bevoegde beoordelaar maar door ambtenaren van het directoraat-generaal V die van 1 oktober 1975 tot 1 december 1976 — het ogenblik waarop verzoekster weer in directoraat-generaal VII werd tewerkgesteld — haar hiërarchieke meerderen waren geweest. De Commissie merkt voorts op dat bedoeld document zich niet in het persoonsdossier van verzoekster bevindt en dat het tot aanstelling bevoegde gezag er eerst kennis van kreeg toen verzoekster haar klacht indiende en daarbij voornoemd document overlegde. De Commissie heeft ter terechtzitting

verklaard dat de bevoegde beoordelaars op dit ogenblik nog bezig zijn met het opstellen van het beoordelingsrapport over de periode 1975-1977.

7 Wat betreft het door verzoekster geschreven werkstuk tot besluit van haar studie, is uit de debatten tussen partijen niet met zekerheid gebleken of het Bevorderingscomité en het tot aanstelling bevoegde gezag van het bestaan daarvan op de hoogte waren. De Commissie heeft uiteindelijk staande gehouden dat de beide aan verzoekster gerichte brieven, waarin naar dit werkstuk werd verwezen, eerst bij haar persoonsdossier zijn gevoegd nadat het Bevorderingscomité zijn werkzaamheden had beëindigd.

8 Overeenkomstig artikel 43 van het Ambtenarenstatuut moet ten minste om de twee jaar een beoordelingsrapport worden opgesteld. Telkens wanneer de loopbaan van een ambtenaar door het hiërarchisch gezag in aanmerking wordt genomen, vormt dit rapport een onontbeerlijk beoordelingscriterium. Zo kan krachtens artikel 45, lid 1, van het Statuut, bevordering uitsluitend geschieden na een onderzoek waarbij de verdiensten der ambtenaren die voor bevordering in aanmerking komen, alsmede de beoordelingsrapporten die over hen zijn uitgebracht, onderling worden vergeleken. In het arrest van 23 januari 1975 (zaak 29/74, *De Dapper*, Jurispr. 1975, blz. 35) heeft het Hof daaruit afgeleid dat het onderzoek naar de verdiensten van kandidaten, wier beoordelingsrapport overeenkomstig artikel 43 reeds was opgesteld, en andere kandidaten bij wie dat nog niet was geschied, niet voldoet aan de eis van een vergelijking der respectieve verdiensten, zoals bedoeld in artikel 45.

9 De Commissie heeft in casu niet ontkend dat verzoeksters beoordelingsrapport over de periode 1975-1977 nog niet was opgesteld op het ogenblik dat de voordrachten tot bevordering aan het Bevorderingscomité werden voorgelegd, terwijl de beoordelingsrapporten over dezelfde periode betreffende de andere voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren wel aan het Comité alsmede aan het tot aanstelling bevoegde gezag waren voorgelegd. Tijdens de debatten tussen partijen heeft de Commissie gepoogd de redenen voor de vertraging bij het opmaken van verzoeksters beoordelingsrapport te verklaren; zij heeft daartoe onder meer gewezen op de talrijke wijzigingen in de tewerkstelling van verzoekster, die waren toe te schrijven aan het feit dat zij onmogelijk in een kantoor met klimaatregeling kon werken. De Commissie is er evenwel niet in geslaagd aan te tonen dat de vertraging aan verzoekster was te wijten.

10 De Commissie heeft evenmin aangetoond dat het ontbreken van verzoeksters beoordelingsrapport werd gecompenseerd door andere gegevens die het Bevorderingscomité en het tot aanstelling bevoegde gezag konden voorlichten over de verdiensten van deze ambtenares in het betrokken tijdvak. De Commissie heeft inzonderheid niet het bewijs geleverd dat deze organen op de hoogte hadden kunnen zijn van het feit dat verzoekster in 1975 tot besluit van haar studie bibliografie een werkstuk had geschreven.

11 Uit de voorafgaande overwegingen volgt dat de Commissie een dienstfout heeft begaan door verzoekster in een minder gunstige positie te plaatsen of te laten dan de andere voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren. De procedure tot bevordering in de rang B 2 voor het jaar 1978 was mitsdien onregelmatig ten aanzien van verzoekster.

12 Aangezien het tweede middel van het beroep zodoende is aanvaard, is een onderzoek van de andere door verzoekster voorgedragen middelen niet meer noodzakelijk.

13 Het Hof is van oordeel dat de nietigverklaring van de bevordering van de veertig ambtenaren die daadwerkelijk in de rang B 2 werden bevorderd, een te strenge sanctie voor de begane onregelmatigheid zou vormen, en dat het arbitrair zou zijn de bevordering van de ene ambtenaar van het directoraatgeneraal VII die daadwerkelijk in de rang B 2 werd bevorderd, nietig te verklaren.

14 Daar het in casu echter een beroep in volle omvang betreft, is het Hof zelfs indien een aan de voorschriften beantwoordende conclusie ontbreekt, niet alleen bevoegd, een handeling nietig te verklaren, doch ook indien nodig verweerster ambtshalve te veroordelen tot betaling van een vergoeding wegens de door haar dienstfout toegebrachte morele schade. De toekenning van een dergelijke vergoeding is in casu de vorm van schadeloosstelling die het best tegemoet komt aan de belangen van verzoekster en aan het dienstbelang.

15 Bij de raming van de geleden schade dient te worden bedacht dat verzoekster kan deelnemen aan een volgende bevorderingsprocedure waarvan de Com-

missie het regelmatige verloop zal moeten verzekeren. Gelet hierop en op grond van een raming van de geleden schade *ex aequo et bono,* is het Hof van oordeel dat de toekenning van een bedrag van BFR 20 000 een passende schadeloosstelling voor verzoekster vormt.

De kosten

16 Ingevolge artikel 69 paragraaf 2 van het reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Aangezien verweerster in het ongelijk is gesteld dient zij in de kosten te worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

rechtdoende,

verklaart:

1. **De Commissie wordt veroordeeld om aan verzoekster een bedrag van twintigduizend Belgische franken te betalen uit hoofde van schadevergoeding wegens een dienstfout.**

2. **Het beroep wordt voor het overige verworpen.**

3. **De Commissie wordt verwezen in de kosten.**

O'Keeffe Bosco Koopmans

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 5 juni 1980.

De griffier
voor deze

H. A. Rühl

hoofdadministrateur

De president van de Eerste kamer

A. O'Keeffe